

Міністерство освіти і науки України
Національне агентство України з питань державної служби
Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут публічного управління
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С.І. Юрія

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Збірник наукових праць

Тернопіль, ТНЕУ
2019

*Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри
фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ (протокол №4 від 21 жовтня 2019 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кириленко О. П. – завідувач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, д.е.н.,
професор, заслужений діяч науки і техніки України

Дем'янишин В. Г. – професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, д.е.н.,
професор, заслужений працівник освіти України

Тулай О. І. – професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, д.е.н.,
професор

Квасниця О. В. – доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, к.е.н.

Русін В. М. – доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, к.е.н.

Сидор І. П. – доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, к.е.н. доцент

**Методологічні проблеми фінансової теорії та практики : збірник
наукових праць.** Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 273 с.

У збірнику наукових праць розглянуто широке коло питань, що стосуються розробки основних напрямів фінансової політики держави, удосконалення системи управління публічними фінансами на макро-, мезо- і мікрорівнях. Висновки та рекомендації авторів мають вагомое теоретичне і практичне значення, можуть бути використані при написанні наукових статей, курсових та випускних кваліфікаційних робіт, здійсненні інших форм наукових досліджень.

За редакцію, зміст та достовірність матеріалів у збірнику наукових праць, а також встановлення фактів плагіату, відповідальність несуть їх автори.

© ТНЕУ, 2019

Меленюк Роман Андрійович

Головний державний ревізор інспектор ГУ ДПСУ в Тернопільській області

Сидор Ірина Петрівна

*К.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів імені С.І. Юрія Тернопільського
національного економічного університету*

АДМІНІСТРУВАННЯ ПДФО В УКРАЇНІ: ДІЯЛЬНІСТЬ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Зміцнення дохідної частини як державного, так і місцевих бюджетів, що виступають економічною базою розвитку соціально-орієнтованої ринкової економіки країни, окрім застосування інститутів ринкової саморегуляції, потребує удосконалення державного управління на усіх напрямках економічної діяльності, зокрема Державної фіскальної служби України, яка є органічною частиною державного управління економікою. Органами Державної фіскальної служби здійснюється контроль за дотриманням податкового законодавства, правильністю обчислення і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів), а також неподаткових доходів, встановлених законодавством.

Соціально-економічний стан в Україні, яка нині перебуває на стадії утвердження ринкових засад господарювання, потребує кардинального реформування і модернізації контрольно-перевірочної роботи органів фіскальної служби. Адже, для забезпечення повної мобілізації платежів до бюджетів різних рівнів потрібна особлива активність органів Державної фіскальної служби, зокрема щодо розширення кола платників податків, бази оподаткування, комплексу обґрунтованих заходів для поліпшення справляння платежів, погашення колосальної недоплати у бюджет підприємствами-боржниками. Зазначені заходи щодо удосконалення адміністрування податків мають здійснюватися в межах податкового законодавства, податкової політики України, виходити з розуміння важливості забезпечення зростання надходжень

платежів до бюджетів для розв'язання економічних та соціальних проблем, які нарізли у державі.

Визначальною метою трансформації одного з базових контролюючих органів країни, яким виступає Державна фіскальна служба, повинна стати реалізація нової політики взаєморозуміння, довіри, партнерства між платниками податків і державою. Адже наявні проблемні аспекти, зумовлені тією чи іншою мірою недосконалістю сучасного процесу адміністрування податків і зборів в Україні, без їх своєчасного розв'язання можуть мати не лише негативний суспільний резонанс у засобах масової інформації, а й призвести до різких соціальних виступів і протестів з боку платників податків. Тому модернізація діяльності органів Державної фіскальної служби – процес невідворотний та об'єктивно виправданий.

Одним із головних завдань органів Державної фіскальної служби України є здійснення контролю за дотриманням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів), а також неподаткових доходів, установлених законодавством.

Основними формами контрольної роботи фіскальної служби є перевірки. Проведення податкових перевірок і висновки за їхніми результатами є найскладнішим і найконфліктнішим моментом відносин між платником і контролюючим органом. Водночас проведення перевірки – досить дорога процедура, що потребує залучення найбільш кваліфікованих працівників контролюючих органів, значного часу, певним чином відвертає платника податків від основної діяльності. Потрібен зважений, системний підхід контролюючих органів до планування, підготовки і проведення перевірок, а також відповідне метрологічне забезпечення цих процесів [1, с. 10].

Основу податкового контролю складає контрольна-перевірочна робота державних податкових органів. Проведення перевірок має подвійне призначення. По-перше, за результатами перевірок до бюджетів усіх рівнів надходять додаткові кошти. По-друге, широке висвітлення результатів

податкових перевірок серед платників податків сприяє попередженню виникнення правопорушень чинного законодавства.

Контрольно-перевірочна робота державних фіскальних органів складається з трьох етапів: підготовки до перевірки, здійснення контроль-перевірочних дій, узагальнення та реалізація результатів перевірки. Кожен із цих етапів має свої напрями роботи, що в свою чергу, включають певний перелік процедур, які повинен виконувати податковий аудитор.

За результатами Звіту про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2016 – 2018 рр. [2] основна діяльність органів була спрямована на послаблення адміністративного тиску на сумлінних платників податків та підвищення ефективності контрольних заходів до найбільш ризикових суб'єктів господарювання. За 2018 р. підрозділами податків і зборів з фізичних осіб проведено 12,8 тис. перевірок, за наслідками яких донараховано 560 млн. грн., узгоджено 266 млн. грн., надійшло до бюджету 114,1 млн. грн. За відповідний період 2016р. проведено 22,1 тис. перевірок, донараховано 512 млн. грн., узгоджено 260 млн. грн., погашено – 122,5 млн. грн.

На протязі 2018 р. здійснювались контрольні заходи з питань, пов'язаних з правильністю утримання та перерахування до бюджетів ПДФО, військового збору та єдиного внеску при виплаті заробітної плати та інших доходів громадянам. За їх результатами встановлено близько 4 тис. суб'єктів господарювання (юридичних і фізичних осіб), які порушували законодавство при виплаті заробітної плати та інших доходів громадянам. Як наслідок, до зведеного бюджету донараховано понад 442 млн. грн. ПДФО, 13 млн. грн. військового збору та близько 98 млн. грн. єдиного внеску. За звітний період виявлено 160 тис. найманих осіб, праця яких використовувалась роботодавцем без укладання трудових угод, та яким виплачувалась заробітна плата без сплати до бюджету належних сум ПДФО та єдиного внеску.

До державної реєстрації залучено понад 56 тис. громадян, які здійснювали підприємницьку діяльність без державної реєстрації. До правоохоронних органів передано інформацію стосовно 1 тис. платників

податків, які порушували законодавство при виплаті заробітної плати та інших доходів громадянам. Встановлено понад 200 випадків виплати заробітної плати за рахунок не облікованих коштів та понад 400 випадків виплати суб'єктами господарювання найманим працівникам доходу у вигляді позик, інших матеріальних благ без утримання ПДФО.

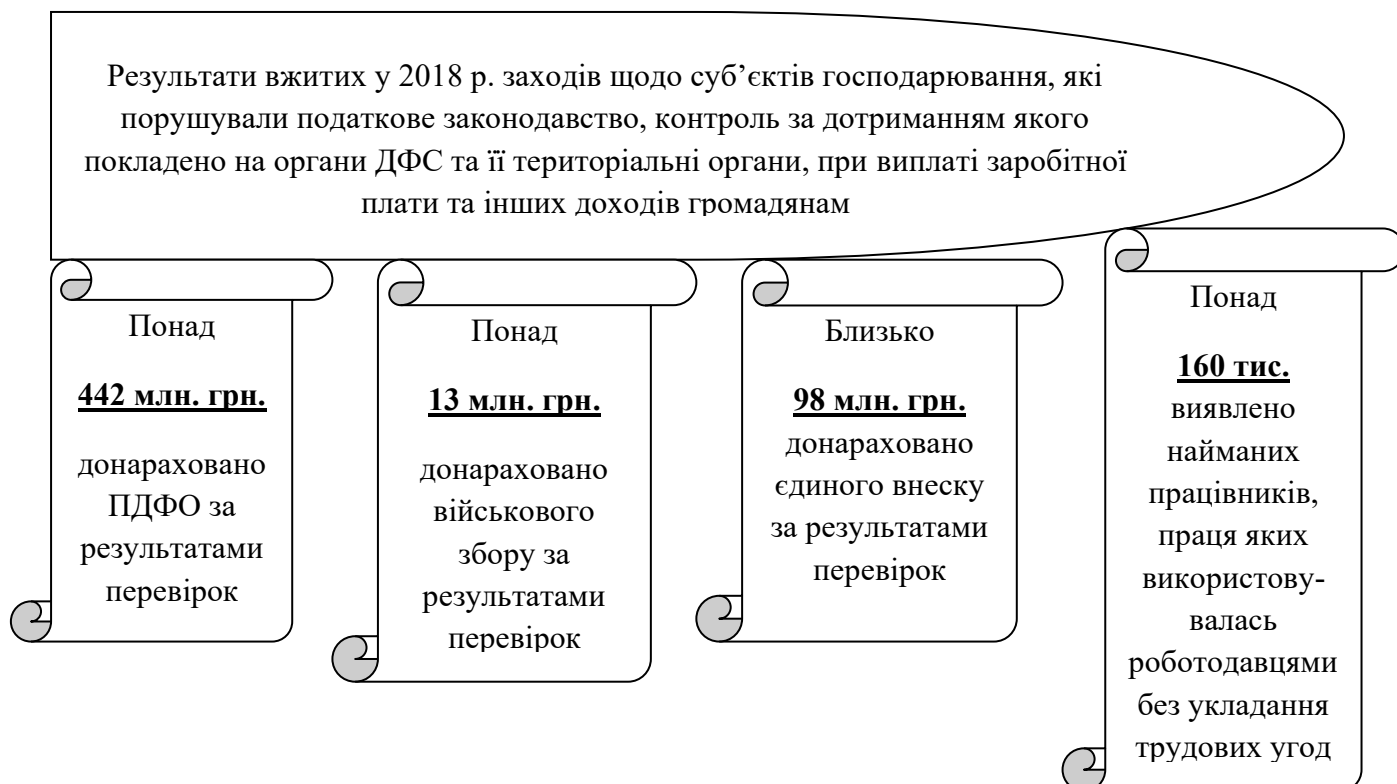

Рис. 1. Основні результати діяльності органів ДФС України щодо справляння податків і зборів із доходів фізичних осіб у 2018 р.

На протязі 2018 р. проведено 590 документальних планових перевірок платників податків – юридичних осіб з питань правильності обчислення та повноти сплати ПДФО та єдиного внеску при виплаті заробітної плати та інших видів доходів громадянам, з яких 99 % результативні. Донараховано понад 104 млн. грн. податків і зборів, в тому числі: 77,6 млн. грн. ПДФО, 1,4 млн. грн. – військового збору та 13,2 млн. грн. – єдиного внеску. З цих донарахувань було узгоджено 77 млн. грн., а сплачено до бюджету 32,4 млн. грн. За результатами перевірок складено 0,5 тис. протоколів про вчинення адміністративних правопорушень.

З метою виявлення та відпрацювання фактів порушення вимог чинного законодавства, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та іншими правопорушеннями, посадовими особами підрозділів боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом взято участь у 498 перевітках, у тому числі: планових – 445, позапланових – 53. Також підрозділами боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, складено 1573 матеріали з ознаками кримінальних правопорушень, за результатами розгляду яких у Єдиному реєстрі досудових розслідувань обліковано 766 кримінальних правопорушень, відшкодовано завданих державі збитків на суму 52,2 млн. грн., накладено арешт на майно у сумі 125,1 млн. грн., вилучено майна на суму 36,4 млн. грн. [2].

Податковий менеджмент та інституційні зміни ДФС є визначальною складовою успішності податкових реформ:

- аудит функцій з усуненням їх дублювання: передача контрольних функцій з районного рівня на обласний. На місцях мають залишитися виключно сервісні функції та консультування платників податків;

- показники оцінки ефективності роботи ДФС слід закріпити переглядом результативних показників бюджетної програми КПКВК 350701 «Керівництво та управління у сфері фіскальної політики» з урахуванням напрацювань міжнародних та вітчизняних експертів. Такі показники мають бути простими, прозорими та реалістичними до виконання. Більше того, вони вже розроблені світовою практикою і залишається лише відібрати найбільш релевантні. На нашу думку, серед інших доцільно закласти у методику оцінки наступні показники:

- 1) добровільність сплати податків як питому вагу добровільно сплачених податків у їх загальній сумі як індикатор податкової культури бізнесу;

- 2) питому вагу виграних на користь держави справ з адміністративного/судового оскарження в загальній кількості таких справ, як індикатора податкової культури держави. На виконання рекомендації МВФ моніторинг таких показників Інституційного плану розвитку доручено

здійснювати сторонній недержавній авторитетній організації – Німецькому товариству міжнародного співробітництва GIZ;

– підвищення відкритості та прозорості роботи ДФС. На порталі відкритих даних оприлюднено 710 наборів даних у розділі «Податки».

Водночас вони потребують доповнення для здійснення аналітичної роботи. Наприклад, корисними стали б систематизовані показники галузевих та регіональних податкових надходжень, податкового боргу, переплат податків, втрат від податкових пільг. Збільшення співставних даних у динаміці у відкритому доступі зменшить кількість запитів про надання публічної інформації, а отже, зменшить навантаження на працівників.

Таким чином, основною запорукою економічного відновлення разом із вдосконаленням податкової системи мають стати паралельні процеси детінізації, дерегуляції та демонополізації з подоланням проявів корупції. Важливими є реформи прокуратури та судової системи для захисту прав власності та гарантування невідворотності покарання за вчинені правопорушення. Посилення співпраці між усіма органами державної влади посилить результативність державної фінансової політики.

У процесі підвищення ефективності механізмів податкової системи першочерговим є спрощення та автоматизація податкового адміністрування. Вона надасть дієвості податковому регулюванню, підвищить цілеспрямованість податкового контролю та зменшить навантаження на податковий менеджмент. Синергетичний ефект паралельного вдосконалення роботи всіх податкових механізмів сприятиме відновленню соціально-економічного розвитку для зміцнення національної безпеки держави у стратегічній перспективі.

Список використаних джерел:

1. Воронкова О.М. Перспективи реалізації регулюючого потенціалу Податкового кодексу України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 1. С. 6-10.

2. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2018 р. URL: <http://www.sfs.gov.ua>

Мельник Лариса Вадимівна

Начальник служби у справах дітей Млинівської районної державної адміністрації Рівненської області

Коваль Світлана Любомирівна

К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Тернопільського національного економічного університету

ПАТРОНАТ НАД ДИТИНОЮ, ЯК ПРОФІЛАКТИКА СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА

Соціальне сирітство є однією з найбільш актуальних сучасних проблем українського суспільства. Новим кроком України до міжнародних стандартів опіки над дітьми є реалізація права кожної дитини на виховання в сім'ї, підвищення ефективності роботи державних органів та органів місцевого самоврядування із запобігання соціальному сирітству, удосконалення системи надання соціальних послуг дітям і сім'ям. Певною моделлю профілактики соціального сирітства шляхом запровадження механізмів міжвідомчої взаємодії в процесі раннього виявлення вразливих сімей з дітьми, вироблення управлінських рішень з урахуванням найкращих інтересів дитини, розвитку сімейно зорієнтованих послуг в громаді таких як патронат над дітьми.

Патронат над дітьми – це тимчасовий догляд та виховання дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, батьками або особами, які їх замінюють, складних життєвих обставин та/або на період прийняття рішення про набуття дитиною статусу сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, та визначення форми її подальшого влаштування.

Патронат над дітьми становить інноваційну соціально-педагогічну систему взаємодії фахівців соціальної сфери, патронатних вихователів, рідних батьків, родичів дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах. Така